
**Bygnings- og eiendomsdata**

Fylke:	Hordaland
Kommune:	1201/Bergen
Opprinnelig funksjon:	Undervisning
Nåværende funksjon:	Undervisning
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	2

**Bygningsoversikt, omfang vern**

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
6611172	Strømgaten 1	1874 - 1876	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139853369	166/950
139853350	Uthus	1874 - 1876	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør	139853350	166/950

**Vern kompleks**

Formål:	Verne den tidligere Bergen tekniske skole som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og skolehistorisk viktig ledd i norsk historie og i Bergens bybilde.
Begrunnelse:	Den tidligere Bergen tekniske skole er et påkostet anlegg for sin tid og fremstår som en representativ skolebygning og et vesentlig innslag i bybildet.
Omfang:	Hovedbygningens eksteriør og interiør. Uthuset eksteriør.

**Beskrivelse kulturmiljø**

Strømgaten 1 ligger begge på en fremtredende tomt i bybildet der nærmeste naboer i syd fremtredende arkitekturverk som det fredete Bergen offentlige bibliotek og byens jernbanestasjon (Strømgaten 6 og 4). Skoleanlegget danner randbebyggelse mot syd og sydøst for det vernete gamle småhusmiljøet Marken. Strømgaten 1 vender dessuten sin gårdsfasade mot det fredete St. Jørgens hospital i nord (Kong Oscars gate 59), mens bygningen i øst vender mot det fredete anlegget Zander Kaaes stiftelse (Kong Oscars gate 67). Ved Kaigaten, mellom jernbanestasjonen og biblioteket, ligger dessuten de automatisk fredete restene etter Nonneseter kloster.

Bygningene inngår i området Marken som ble regulert til spesialområde bevaring etter Plan- og bygningsloven 09.02.1979.

**Eiendomshistorikk**

Eiendommen var en del av Lungegaardsmarken og tilhørte allerede Bergen kommune da skolebygningen skulle oppføres. Bygningen ble oppført 1875-76 for Bergen tekniske skole. Den ble opprettet som treårig elementærteknisk skole i 1875. I 1890 ble skolen omdannet til en mellomteknisk skole med sterkere linjedeling og yrkesrettet undervisning på det lavere ingeniørnivå, og fra 1914 ble skolen toårig. Skolen holdt til her til 1963. Da flyttet Kunsthåndverksskolen inn, forløperen til den nåværende Kunsthøgskolen i Bergen. Den ble fylkeskommunal yrkesskole i 1972, fikk statsstøtte fra 1977 og høyskolestatus fra 1987. Kunsthøgskolen planlegger utflytting til nye lokaler i 2009.

Byggherre var Bergen kommune støttet av rentefrie lån fra Bergens Søndagsskole, Bergens Sparebank og Det nyttige Selskab. Driften ble bekostet av staten og kommunen. Bidraget fra søndagsskolen var knyttet til at også Søndags- og aftenskolen med tegneundervisning for håndverkere skulle ha tilhold i bygningen, noe den hadde fra 1877. Denne regnes også som forløper til Kunsthåndverksskolen som overtok bygningen i 1964 etter at den tekniske skolen var flyttet ut til nybygg. Aftenskolens virksomhet var da inkorporert i den nyopprettede yrkesskolen som fikk nybygg ved samme tid. Andre leietakere har vært Bergens sjømannsskole 1882-94 og Bergens maskinistiske skole 1885-1912. Entra Eiendom overtok eiendommene ved opprettelsen av selskapet fra 1. juli 2000.

Etter sentrumsbrannen i 1916 ble det reist en midlertidig brakke for Bergens Tidende i skolens hage. Den ble overtatt av Bergen kommune til husvillebolig i 1920.

## Verneverdige bygg

Byggnr: 139853350  
GAB nr: 139853350  
Navn: Uthus  
Oppført: 1874 - 1876



Byggnr: 6611172  
GAB nr: 139853369  
Navn: Strømgaten 1  
Oppført: 1874 - 1876



## Utomhusanlegg

Elementnr: 1

Elementnavn: Utvendig hovedtrapp

Beskrivelse: Hovedtrapp mot Strømgaten av stein med murer, trolig fra 1876 som bygningen. Mindre tillegg av steinblokker og to kobbertekte lykter på jernstolper i jugendstil.

Elementnr: 3

Elementnavn: Steinsetting og jernstakitt

Beskrivelse: Eiendommen er avgrenset av stensetting mot omgivende fortau, langs Marken fra hjørnet i syd til gatekjøkken, langs Strømgaten fra hjørnet i syd til hovedbygningens østre hjørne. Gjerdet har enkelte granittstolper, og gammelt jernstakitt er bevart langs begge sider av eiendommen sydøst for hovedbygningen (med unntak av noen mindre åpninger langs Strømgaten og Marken).

Elementnr: 5

Elementnavn: Verkstedbrakke

Beskrivelse: En nyere verkstedbrakke sydvest for hovedbygningen, t.h. i bildet, brukes av kunsthøgskolen. Den inngår ikke i fredningsforslaget og kan ev. fjernes.

Elementnr: 7

Elementnavn: Gatekjøkken

Beskrivelse: Nyere gatekjøkken ved eiendommens vestre hjørne ved Marken. Inngår ikke i fredningsforslaget. Kan ev. fjernes eller forminskes.

Elementnr: 2

Elementnavn: Parkanlegg

Beskrivelse:

Hovedbygningen omgis av parkanlegg mot nordøst, sydvest og langs Strømgaten. Ev. endringer bør forankres i historisk utforming. Asfaltert parkeringsplass i sydvestre del kan fjernes.

Elementnr: 4

Elementnavn: Park

Beskrivelse: Mot nordøst ligger eiendommen som åpen park, gjennomskåret av en byggate.

Elementnr: 6

Elementnavn: Butikkbrakke

Beskrivelse: En liten butikkbrakke (oppført etter sentrumsbrannen i 1916?), plassert i parken langs Marken, inngår ikke i fredningsforslaget. Store setningsskader og ute av bruk i 2008. Kan istandsettes eller fjernes.



Hovedtrapp og steinsetting langs fortau. Smijernsstakitt bevart på trappen og y.t.v. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



I parkanlegget sydvest for hovedbygningen finnes både bygninger og parkeringsplass som ikke omfattes av fredningsforslaget. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



Gjerdet rundt sydvestre del av eiendommen har granittstolper og jernstakitt preget av nygotikk som kan være like gammelt som skolebygningen. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



På nordøstsiden ligger eiendommen som åpen, offentlig park, gjennomskåret av en gate som avrunder tomtens østre hjørne. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



Parkeringsplassen og de tre bygningene som ikke inngår i fredningsforslaget for parkanlegget. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



Butikkbrakken i parkanlegget er kanskje et provisorium etter sentrumsbrannen i 1916. Her i dårlig tilstand. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



Gatekjøkkenet i parkanleggets østre hjørne mot Marken er markskrikerisk i sin utforming og kan fjernes, forminskes eller tilpasses. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



Uthus ved gårdsplassen sett fra syd. Foreslås fredet. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

# BYGNING 6611172 Strømgaten 1

Kompleks 3565001 Strømgaten 1

## Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	139853369
Gnr/bnr:	166/950
Oppført:	1874 - 1876
Byggherre:	Bergen Tekniske Skole
Arkitekt:	Giovanni Müller
Opprinnelig funksjon:	Undervisning/forskning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Skole
Regulering:	Regulert: Reguleringsplan Marken, vedtatt 09.02.1979: Spesialområde bevaring og formål offentlig bygning - kunsthåndverksskole, friområde park, lek. Kommunedelplan Sentrum (2001): Blandet sentrumsformål/Friområder og forhager, gangareal med byromsbruk.
Vernestatus:	Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6



## Sammendrag bygningsbeskrivelse

Det er lagt vekt på å skape et representativt bygg for Bergen tekniske skole gjennom utforming og håndverksmessig kvalitet. Bygningen er oppført i pusset mur, og kan stilmessig plasseres i historismens florentinske nyrenessanse. Den består av tre fløyer rundt en gårds plass og er symmetrisk utformet. Bygningen er i to etasjer på høy sokkeletasje. I hovedfasaden til gaten er midtaksen markert med en risalitt i tre vindusaksers bredde som går opp i en ekstra etasje. Fasadene er artikulert med lisener, pilastre og bjelkelag mens veggflatene delvis er kvaderpussete. Sokkeletasjen er på de tre hovedfasadene ut mot omgivende gater kledd med kleberstein. De dyptsittende vinduene er rundbuede. Hovedinngangen i midtaksen er markert med to flankerende søyler som bærer en balkong i etasjen over. Det mektige inngangspartiet med trapp leder inn til en entré med trapp videre opp til 1. etasjes nivå. Ny inngang er også etablert fra gårdsplassen med trappefri adkomst til ny heis og det gamle trappehuset.

## Sammendrag bygningshistorie

Grunnsteinen ble lagt i 1875, samme år som skolen ble opprettet, og bygningen sto ferdig året etter. Den ble tegnet av Giovanni Müller i 1874, en Bergens-arkitekt som var utdannet hos von Hanno i Christiania og senere i Tyskland (Norsk kunstnerleksikon). Direktøren fikk bolig i nordøstre del i 2. etasje og vaktmesteren i underetasjen. I søndre del av 2. etasje var to store foredrags- og festsaler som kunne åpner mot hverandre med to store dører.

Bygningen har vært rehabilitert flere ganger, blant annet til Kunsthåndverksskolens innflytting i 1964, og senest 1990-94 med Helge Hjertholm som arkitekt da det blant annet ble tilbygget to sjakter for heis og toaletter på hver side av det gamle trappehuset og anlagt trappefri adkomst gjennom nytt inngangsparti fra gårdsiden.

Hovedkilder historikk: Bergen 1814-1914, b 2, Bergen 1915; Carl O. Gram Gjesdahl: Med teknikken på timeplanen. Bergen Tekniske Skole 1875-1975, Bergen 1975.

## Bygningshistorikk

1875	1876	Oppført av Bergen kommune som skolebygning for Bergen tekniske skole.
1964		Rehabilitering før Kunsthåndverksskolens innflytting.
1990	1994	Omfattende rehabilitering med stor grad av bevaring av opprinnelige interiørdetaljer. Tilbygg av nye sjakter på begge sider av opprinnelig trappehus på gårdsiden for henholdsvis heis og toaletter i alle etasjer. Nytt trappefritt inngangsparti på bakkeplan på gårdsiden, utformet som krans rundt det opprinnelige trappehuset.

## Vern

Formål:	Verne den tidligere Bergen tekniske skole som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og skolehistorisk viktig ledd i norsk historie og i Bergens bybilde.
Begrunnelse:	Den tidligere Bergen tekniske skole er et påkostet anlegg for sin tid og fremstår som en representativ skolebygning og et vesentlig innslag i bybildet.
Omfang:	Hovedbygningens eksteriør og interiør. Uthusets eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

## Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn:

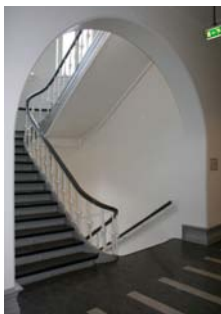
Beskrivelse: Entré fra Strømgaten med trapp opp til 1. etasje og med veggene dekorert med pilasterbåren arkade i relieff i renessansesstil. Medaljonger med symbolisering av forskjellige ingeniørfag.



Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Hovedtrappehuset på gårdsiden har bevart den opprinnelige trappen.



Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Salen i vestre sidefløys 2. etasje har forholdsvis rikt utformet takgesims.



Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: I østre sidefløy og østre del av hovedfløyen i 2. etasje tyder rikt utformede dører, takgesims og takrosetter i flere rom på at direktørens leilighet og kanskje administrasjonen var plassert der.



Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Hovedtrappehus med tilstøtende del av hovedkorridor er seksjonert med ny brannvegg og brannør. Trappehuset ble flankert med sjakttilbygg for heis og toaletter i 1990-årene.



Interiørnr:

Interiørnavn:

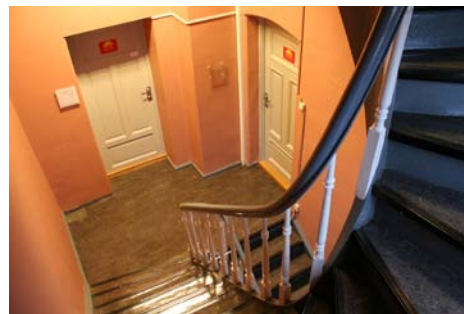
Beskrivelse: Korridorer og undervisningsrom har enkel detaljering, men fremdeles med stor grad av opprinnelige dører og med forholdsvis kraftig og rikt utormete gulvlister.



Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Det er opprinnelige baktrapper i enden av begge sidefløyer.



Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: Mellom de to salene som møtes i 2. etasjes søndre hjørne er det store foldedører. De har trinser og skinner i gulvet for å eliminere slitasje av dørenes store vekt.



Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: En gammel tofløyet dør i kjelleren, nær bygningens vestre hjørne, er kanskje en rest av den tidligere vaktmesterleiligheten.



Interiørnr:

Interiørnavn:

Beskrivelse: I baktrappene finnes fremdeles enkelte opprinnelige vinduer, mens de for øvrig er skiftet ut med tilnærmete kopier. Et utskiftet vindu skal angivelig befinne seg i fjernlager.



# BYGNING 6611172 Strømgaten 1

Kompleks 3565001 Strømgaten 1



Sett fra syd. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



Sett fra øst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



Gårdsrommet sett fra vest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



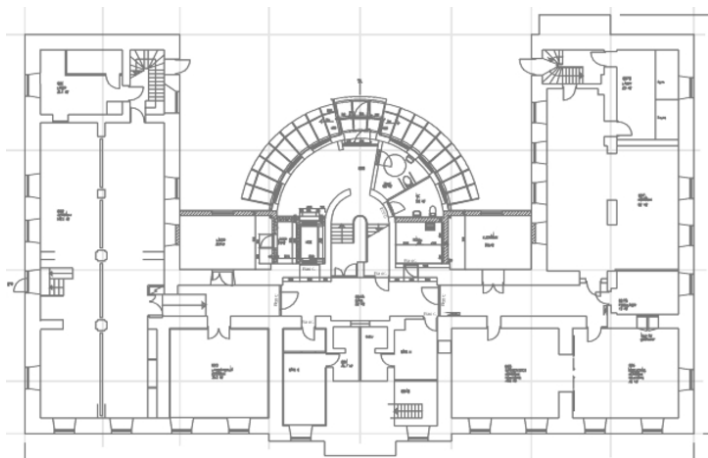
Trappehuset på gårdsiden med inngangsparti og sjakter for heis og toaletter fra 1990-årene. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



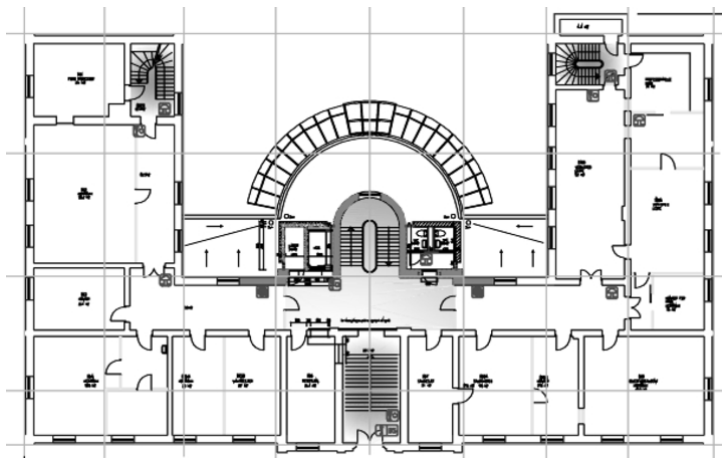
Hovedinngangen ved Strømgaten Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



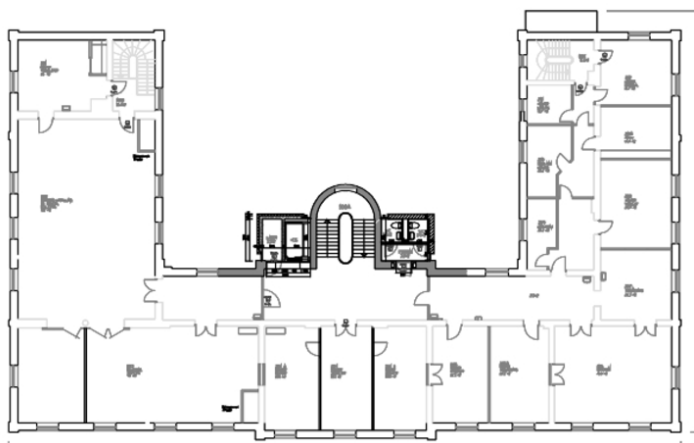
Entreen ved Strømgaten. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



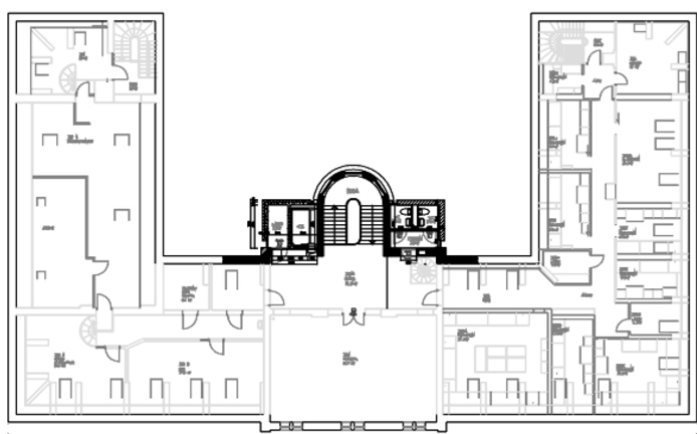
Plan kjeller, 2003. Opphavsrett: Arkitektkontoret Vaardal-Lunde AS og Entra.



Plan 1. etasje, 2003. Opphavsrett: Arkitektkontoret Vaardal-Lunde og Entra.



Plan 2. etasje, 2003. T.v. to store oppr. foredrags- og festsaler med to store dører mellom og t.h. direktørens oppr. leilighet. Opphavsrett: Arkitektkontoret Vaardal-Lunde og Entra.



Plan 3. etasje/loft, 2003 Opphavsrett: Arkitektkontoret Vaardal-Lunde og Entra.





*Entre. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.*



*Korridor hovedfløy 1. etasje. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.*

## BYGNING 139853350 Uthus

Kompleks 3565001 Strømgaten 1

### Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	139853350
Gnr/bnr:	166/950
Oppført:	1874 - 1876
Byggherre:	Bergen Tekniske Skole
Arkitekt:	Giovanni Müller?
Opprinnelig funksjon:	Undervisning/forskning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Uthus/skjul
Regulering:	Regulert: Reguleringsplan Marken, vedtatt 09.02.1979: Spesialområde bevaring og formål offentlig bygning - kunsthåndverksskole, friområde park, lek. Kommunedelplan Sentrum (2001): Blandet sentrumsformål/Friområder og forhager, gangareal med byromsbruk.
Vernestatus:	Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6



### Sammendrag bygningsbeskrivelse

En eldre uthusbygning med lavt saltak, skjøtet sammen av en smalere og en bredere del langs tomtegrensen mot St. Jørgens hospital. Oppført i delvis pusset og delvis fuget teglsteinsmur. Taket tekket med nyere sementsten. Et nyere baldakintak langs sydøstre langvegg er tekket med shingel. Har noen eldre fyllingsdører og flere nye dører i nye åpninger. Vinduene er gjenbygget. Typisk uthus-/nyttearkitektur fra siste del av 1800-tallet med sveitserstilstak. Bygningen passer med sitt beskjedne volum og tidstypiske utforming godt inn mellom den store skolebygningen og de meget verdifulle, verneverdige bygningene i omgivelsene. Bygningen kan virke skjemmet av nyere endringer som ikke er tilpasset dens stil og karakter.

### Sammendrag bygningshistorie

En eldre uthusbygning som trolig er av samme alder som hovedbygningen, dvs. fra 1876. Har trolig tidligere vært benyttet til brenslager og priveter. Bærer preg av mange ombygginger med gjenbygging av vinduer og nye dører i nye åpninger. Siste større ombygging var trolig samtidig med at skolebygningen fikk nytt inngangsparti på gårdsiden 1990-1994.

### Vern

Formål:	Verne den tidligere Bergen tekniske skole som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og skolehistorisk viktig ledd i norsk historie og i Bergens bybilde.
Begrunnelse:	Den tidligere Bergen tekniske skole er et påkostet anlegg for sin tid og fremstår som en representativ skolebygning og et vesentlig innslag i bybildet. Uthuset har kulturhistorisk verdi som uthus og miljømessig romdannende i gårdsrommet og som formidlende, mindre bygningsvolum mellom skolebygningen og de meget verneverdige anleggene i omgivelsene.
Omfang:	Uthusets eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning



Uthuset sett fra syd. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.



Sett fra øst. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

## BYGNING 139853350 Uthus

Kompleks 3565001 Strømgaten 1



*Uthusets gavlvegg ses t.v. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.*